

НАПРЯМ 8. ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ

Бовсунівська Ірина Володимирівна

кандидат економічних наук, доцент,

доцент кафедри публічного управління та адміністрування,

Державне некомерційне підприємство

«Державний університет «Київський авіаційний інститут»

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-498-9-31>

РОЛЬ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ У ФОРМУВАННІ ЕФЕКТИВНОЇ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ: ВИКЛИКИ ТА СТРАТЕГІЧНІ ОРІЄНТИРИ

У сучасних умовах глобалізації, посилення економічних дисбалансів і трансформації моделей державного управління зростає значення публічного управління як інструменту забезпечення стабільного фінансово-економічного розвитку регіонів. Ефективна взаємодія між державними інституціями, органами місцевого самоврядування, громадськістю та бізнесом стає визначальним чинником формування конкурентоспроможного середовища на регіональному рівні. Саме на цьому рівні відбувається практична реалізація державної політики, акумулюються проблеми соціально-економічного характеру та відкриваються можливості для інноваційних управлінських рішень.

Публічне управління, орієнтоване на результат і врахування потреб громадян, здатне не лише ефективно реагувати на фінансові виклики, але й створювати передумови для довгострокового зростання. Формування ефективної регіональної фінансово-

економічної політики потребує не лише технократичного підходу, а й комплексного стратегічного бачення, що включає принципи сталого розвитку, прозорості, інклюзивності та відповідальності.

У цьому дослідженні розглядаються ключові виклики, які постають перед публічним управлінням у процесі розробки та реалізації фінансово-економічної політики на регіональному рівні, аналізуються чинники, що впливають на якість управлінських рішень, а також пропонуються стратегічні орієнтири для вдосконалення інституційних та процедурних засад управління. Особлива увага приділяється питанням децентралізації, фіскальної автономії регіонів, а також участі громадськості у формуванні пріоритетів місцевого розвитку.

Сучасні трансформації в національній економіці України зумовлюють необхідність перегляду підходів до формування фінансово-економічної політики, зокрема на регіональному рівні. Публічне управління як інструмент забезпечення сталого розвитку має відігравати ключову роль у розробці та реалізації економічних стратегій, орієнтованих на підвищення ефективності управління фінансовими ресурсами, зростання інвестиційної привабливості та зміцнення бюджетної самодостатності регіонів.

Публічне управління у контексті регіональної фінансово-економічної політики розглядається як система взаємодії державних інституцій, органів місцевого самоврядування та громадянського суспільства, спрямована на забезпечення соціально-економічного балансу та раціонального використання ресурсів. Основою такої системи є принципи децентралізації, субсидіарності, транспарентності та відповідальності.

Незважаючи на відчутний поступ у процесі реалізації реформи децентралізації в Україні, фінансово-економічна спроможність більшості регіонів залишається на недостатньому рівні. Запроваджена модель децентралізованого управління передбачала посилення фінансової автономії органів місцевого самоврядування, однак на практиці ці зміни реалізуються неоднорідно, що спричиняє збереження ряду системних викликів.

Одним з ключових проблемних аспектів є *нерівномірний розподіл фінансових ресурсів* між регіонами. Це створює суттєві диспропорції у можливостях громад забезпечувати базові публічні послуги, інвестувати в інфраструктуру та підтримувати розвиток місцевої економіки. Особливо гостро проблема відчувається у сільських та депресивних регіонах, де податкова база є обмеженою, а доступ до інвестицій – низьким.

Залежність від міжбюджетних трансфертів, зокрема дотацій вирівнювання та субвенцій, зумовлює низький рівень фінансової самостійності місцевих бюджетів. Хоча міжбюджетні трансферти виконують важливу роль у забезпеченні рівних можливостей розвитку, надмірна залежність від них призводить до зниження стимулів для самостійного нарощування доходів та підвищення ефективності управління ресурсами.

Ще одним суттєвим бар'єром є *низький рівень податкової самостійності громад*. Місцеві органи влади мають обмежений інструментарій для регулювання податкових ставок та бази оподаткування, що унеможливорює гнучке управління доходами залежно від локальних потреб. Крім того, недосконалість адміністрування місцевих податків часто знижує їхню фіскальну результативність.

На додачу до наведених проблем, *нестабільність законодавчої бази* у сфері публічних фінансів та адміністрування ускладнює довгострокове планування та реалізацію регіональних стратегій. Часті зміни до податкового та бюджетного законодавства не лише дестабілізують управлінські процеси, а й знижують довіру інвесторів та партнерів до регіональних влад.

Таким чином, попри наявні досягнення, формування ефективної фінансово-економічної політики на регіональному рівні потребує подальшого удосконалення управлінських підходів, нормативно-правової бази та механізмів підтримки фінансової автономії територіальних громад.

Стратегічні орієнтири

Формування ефективної фінансово-економічної політики на регіональному рівні є ключовим завданням для забезпечення

збалансованого соціально-економічного розвитку України. У контексті нових викликів та євроінтеграційного курсу держави необхідно орієнтуватись на стратегічні напрями, що сприятимуть підвищенню фінансової спроможності громад, зміцненню інституційної спроможності органів місцевого самоврядування та розширенню можливостей для залучення інвестицій.

1. *Підвищення фінансової автономії регіонів.* Однією з першочергових умов посилення регіональної спроможності є розширення доходної бази місцевих бюджетів. Це передбачає податкову децентралізацію, зокрема передачу частини податкових надходжень у розпорядження місцевих органів влади, запровадження більш гнучких інструментів місцевого оподаткування та стимулювання розвитку місцевого підприємництва як джерела нових надходжень. Також важливим є запровадження механізмів участі громадськості у бюджетному процесі, включаючи громадські слухання, бюджети участі, відкриті бюджетні платформи. Це не лише сприятиме прозорості управління ресурсами, але й зміцнить довіру громадян до влади.

2. *Інституційне зміцнення органів місцевого самоврядування.* Успішне впровадження фінансової політики неможливе без якісного управлінського потенціалу. Тому посилення кадрової спроможності органів місцевого самоврядування має стати пріоритетом. Необхідно інвестувати в систему підвищення кваліфікації, підтримувати професійний розвиток управлінців, особливо в сферах фінансів, економіки, управління проектами. Цифровізація управлінських процесів – ще один ключовий аспект, що дозволяє підвищити ефективність, оперативність і прозорість прийняття рішень. Також важливим є впровадження сучасних систем моніторингу та контролю за використанням бюджетних коштів, що дозволить вчасно виявляти ризики та коригувати стратегії розвитку [1].

3. *Формування стратегічного планування на регіональному рівні.* Регіони повинні мати чітко окреслені стратегії розвитку, інтегровані з національними цілями. Важливо, аби ці документи враховували економічні, соціальні та екологічні пріоритети. У центрі

такого планування має бути принцип сталого розвитку, що забезпечує довгостроковий баланс між зростанням, ресурсозбереженням і підвищенням якості життя населення. Необхідна також координація між секторальними політиками, використання інструментів сценарного прогнозування та залучення експертного середовища до формування стратегічних документів.

4. Залучення інвестицій. Фінансова незалежність регіонів неможлива без активної політики щодо залучення інвестицій, зокрема через створення сприятливого бізнес-клімату, зниження адміністративних бар'єрів, підтримку малого та середнього бізнесу. Перспективним напрямом є розвиток публічно-приватного партнерства, що дозволяє реалізовувати масштабні інфраструктурні проекти без надмірного навантаження на бюджети. Варто також стимулювати інноваційні ініціативи, створювати індустріальні парки, технологічні кластери, забезпечувати доступ до джерел фінансування для стартапів та інноваційних підприємств.

Таким чином, стратегічні орієнтири фінансово-економічної політики мають поєднувати комплексність, інклюзивність і довгостроковий підхід. Їх реалізація потребує політичної волі, чітких механізмів координації, а також активної участі громадськості й бізнесу у процесах прийняття рішень.

Публічне управління має стати активним драйвером фінансово-економічних змін на регіональному рівні. Його ефективність залежить від гармонійної взаємодії між усіма рівнями влади, наявності стратегічного бачення, а також здатності адаптуватися до динамічних викликів сучасності. У цьому контексті важливо не лише забезпечити ефективний розподіл фінансових ресурсів, а й сприяти розвитку людського капіталу, інфраструктури та інноваційної економіки.

Література:

1. Європейська інтеграція та трансформація публічного врядування в Україні: матер. наук.-практ. конф. (19 квітня 2024 р., м. Львів) / упорядн.: Бунік М.З., Бліщук К.М., Федорчак О.В., Худоба О.В. Львів : НУ «Львівська політехніка», 2024. 282 с.